

POZOSTAŁE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE

BIBLIOTEKA GŁÓWNA

Biblioteka Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie powstała w 1946 r. jako pierwsza i – na parę lat – jedyna tego typu placówka biblioteczna w kraju¹.

W jej rozwoju wyróżnić można kilka etapów. Cezurę stanowią konkretne akty prawne, zmieniające przynależność, strukturę organizacyjną i funkcje uczelni lub bezpośrednio samej biblioteki. Jej forma ewoluuje jednak z pewnym opóźnieniem, stąd dłuższe „okresy przejściowe”, rozmywające wyrazistość podziału.

Etap pierwszy, obejmujący lata 1946–1964, to okres w którym mała biblioteka szkolna przekształcała się w bibliotekę główną szkoły wyższej.

Załącznikiem księgozbioru tej biblioteki stały się zbiory przejęte po Państwowym Pedagogium i Wyższych Kursach Nauczycielskich w Krakowie. Pierwotny, dość przypadkowo, drogą spuścizn i darowizn zgromadzony księgozbiór formowano z myślą o potrzebach pośpiesznie kształconych „nauczycieli szkół podstawowych o dwukierunkowej specjalności”².

Tendencje te zaowocowały m.in. w powstaniu Biblioteki Studium dla Pracujących, w latach 1951–61 placówki samodzielnej, następnie do 1964 r. filialnej. Miała ona na celu zaspokajanie potrzeb studiujących zaocznie nauczycieli. Biblioteka „rozwinęła na dużą skalę formę korespondencyjnego wypożyczania, przysyłając książki bezpośrednio do miejsca zamieszkania słuchaczy”³. Księgozbiór ten, w momencie włączania go do biblioteki głównej, miał stanowić 50% całości zasobu i zaważyć na jego wartości.

¹ Kolejne biblioteki wyższych szkół pedagogicznych utworzono: w Opolu w 1950 r., w Rzeszowie w 1963 r.

² A. Tabakowa, *Biblioteka Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie w latach 1946–1961*, w: *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie w pierwszym piętnastolecu rozwoju 1946–1961*, Kraków 1965, s. 266–280.

³ A. Tabakowa, *Charakter i organizacja Biblioteki Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie*, w: *Informator Biblioteki Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie*, Kraków 1964, s. 1–26.

W latach późniejszych profil zbiorów kształtowały zadania dydaktyczne i naukowe Uczelni. Z czasem zakres księgozbioru ukierunkowano na profil humanistyczny ze szczególnym uwzględnieniem pedagogiki i psychologii, ale biorący pod uwagę także reprezentowane w dydaktyce Uczelni nauki matematyczno-przyrodnicze. Lata planowanego gromadzenia waloryzowały początkowy zasób, natomiast przeciwne efekty przyniosło wydzielenie w latach pięćdziesiątych pierwszych księgozbiorów zakładowych.

Wraz z rozwojem katedr i zakładów powstawały biblioteki zakładowe, które obok zaspokajania potrzeb studentów były pomocniczym warsztatem dla pracowników naukowo-dydaktycznych. Po roku 1951 można zaobserwować żywiołowy rozwój tych bibliotek. W 1964 r. na terenie Uczelni istniało już 17 bibliotek specjalistycznych, dla których gromadzenie i opracowanie było prowadzone centralnie przez bibliotekę główną⁴.

Przez dłuższy okres Biblioteka Główna miała 2-oddziałową strukturę organizacyjną: 1) Oddział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów, 2) Oddział Udostępniania Zbiorów. Stan ten nie sprzyjał harmonijnemu wypełnianiu wszystkich czynności bibliotecznych.

Do roku 1964 biblioteki główne wyższych szkół pedagogicznych, podlegające Ministerstwu Oświaty, nie miały wyraźnie określonej przynależności do bibliotek naukowych. Dopiero Zarządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z 30 lipca 1964 r. w sprawie organizacji bibliotek głównych wyższych szkół pedagogicznych oraz bibliotek jednostek organizacyjnych wyższych szkół pedagogicznych jasno sprecyzowało charakter i zadania biblioteki głównej i podległych jej bibliotek sieci⁵.

Rok 1964 był przełomowy dla formowania struktury organizacyjnej całego organizmu, jaki stanowiły Biblioteka Główna i biblioteki zakładowe Uczelni.

W oparciu o cytowane powyżej zarządzenie przeprowadzono gruntowną reorganizację całej sieci bibliotecznej Uczelni. W Bibliotece Głównej zmieniono strukturę organizacyjną, sposób inwentaryzowania zbiorów, zmodernizowano katalogi. Nowa struktura organizacyjna składała się z 4 oddziałów: 1) Oddział Gromadzenia Zbiorów, 2) Oddział Opracowania Zbiorów, 3) Oddział Udostępniania, Katalogów, Magazynów i Konserwacji Zbiorów, 4) Oddział Bibliotek Zakładowych. Zmodernizowana sieć bibliotek zakładowych liczyła 15 bibliotek⁶.

Etap drugi, lata 1965–1982, to okres doskonalenia i rozwijania struktury organizacyjnej biblioteki oraz tworzenia i precyzowania norm prawnych. Na proces ten wpływ miały akty prawne wyższego rzędu, jak np. Ustawa o bibliotekach

⁴ Tamże.

⁵ Zarządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z 30 lipca 1964 r. (Dz. Urz. Min. Ośw., 1964, nr 10, poz. 104).

⁶ E. Chelstowski, *Sieć bibliotek uczelnianych Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie*, w: *Informator Biblioteki Głównej*, 2, Kraków 1967, s. 5–23.

z 1968 r., bądź też wewnętrzne zarządzenia Uczelni. Ponadto, w związku z utworzeniem w 1972 r. Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Biblioteka utraciła ostatnie powiązania ze swymi oświatowo-szkolnymi początkami.

Istotne znaczenie dla kształtowania modelu Biblioteki w tym okresie miał także fakt przeniesienia jej do nowych pomieszczeń zlokalizowanych w budynku głównym Uczelni przy ul. Podchorążych 2.

W roku 1968, po utworzeniu Oddziału Informacji Naukowej, struktura Biblioteki Głównej oparta o ramowy schemat organizacyjny bibliotek szkół wyższych składała się z 5 oddziałów⁷.

Bibliotece zostało też przyporządkowane Archiwum Uczelni, które pomimo odrębności zadań pozostało w tym związku przez kolejnych 25 lat.

Losy bibliotek zakładowych były zmienne i dostosowane do rytmu przemian macierzystej uczelni. Powstawały one i rozwijały się razem z poszczególnymi kierunkami studiów, katedrami, zakładami. W zależności od potrzeby, księgozbiory były łączone, bądź rozdzielane. Na ogół załączkiem nowej biblioteki zakładowej był depozyt książek z Biblioteki Głównej. Parametry tej sieci, ilość i wzajemne zależności bibliotek zakładowych były zmienne, oscylowały jednak w granicach 13-15 jednostek.

Na strukturę wewnętrzną Biblioteki Głównej, od początku jej istnienia, niekorzystny wpływ miały trudności lokalowe. Uzyskane w 1974 r. nowe pomieszczenia nie odpowiadały wskaźnikom określonym przez wielkość księgozbioru, nie pozostawały też w proporcji do pierwotnego projektu oddania do dyspozycji biblioteki nowego oddzielnego budynku. Rezultatem były zakłócenia spowodowane niedostosowaniem pomieszczeń do potrzeb wynikających z procesów bibliotecznych oraz trudności w komunikacji wewnętrznej. Sytuacja ta rzutowała również na politykę gromadzenia zbiorów. Uległy jednak poprawie warunki pracy personelu i udostępniania księgozbioru. Do dyspozycji czytelników oddano czytelnię główną z 72 miejscami oraz 12 miejsc w czytelni Oddziału Informacji Naukowej. W okresie tym obserwowano stały wzrost wskaźników udostępniania księgozbioru.

W związku z przeniesieniem Biblioteki Głównej do nowych pomieszczeń powstała konieczność zweryfikowania struktury organizacyjnej nie tylko Biblioteki, lecz i całej sieci bibliotek, których większość znalazła się w tym samym budynku. Przeprowadzona przez Bibliotekę analiza dostarczyła materiałów, w oparciu o które ukazało się zarządzenie Rektora z 29 czerwca 1977 r. w sprawie organizacji Biblioteki Głównej i zasad funkcjonowania bibliotek zakładowych. Zarządzenie to nadało Bibliotece Głównej statut, określiło jej strukturę organizacyjną i wprowadziło regulamin dotyczący działalności Komisji Biblioteczno-Archiwalnej. Zarządzeniu temu towarzyszyły – nowy regulamin udostępniania

⁷ E. Chelstowski, *Biblioteka Główna*, w: *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie w latach 1961–1971*, Kraków 1973, s. 299–303.

zbiorów oraz ramowy zakres działania komórek organizacyjnych Biblioteki Głównej.

W tym okresie Biblioteka Główna pełniła już rolę biblioteki centralnej, odpowiedzialnej za prenumeratę czasopism krajowych i zagranicznych, zakupy dewizowe, wymianę publikacji, sprawozdawczość i opracowanie zbiorów dla bibliotek niesamodzielnych.

Wypełnianie tak licznych zadań stało się możliwe dzięki zwiększeniu obsady kadrowej. W roku 1979 Biblioteka zatrudniała już 52 pracowników, w tym 13 kustoszy służby bibliotecznej i 2 kustoszy dyplomowanych. W tym roku księgozbiór całej sieci liczył 423 591 wol., a liczba udostępnionych jednostek wyniosła 284 308⁸.

Kolejny etap działalności Biblioteki to dekada zamykająca się latami 1982–1992. Był to okres szczególnie trudny dla niej. W rozwoju jej obserwujemy pewną stagnację, a nawet regres. Stan ten był rezultatem wielu niekorzystnych czynników, które skumulowały się. Najistotniejszą przeszkodą była katastrofalna sytuacja lokalowa. Od lipca 1982 r. wszystkie nabytki księgozbioru podstawowego były składane w stosy z powodu braku miejsca i nie udostępniane czytelnikom. Co prawda w 1983 r. formalnie przyznano Bibliotece pomieszczenia znajdujące się w suterenie gmachu głównego, jednakże właściwe przekazanie i adaptacja na magazyn biblioteczny ciągnęły się latami i dopiero z początkiem 1987 r. można było rozlokować ok. 30 tys. woluminów dotychczas zalegających korytarze magazynu głównego. Uzyskana powierzchnia ok. 120 m² dawała rezerwę magazynową najwyżej na 2-3 lata. Trudności lokalowe związane z pomieszczeniem zbiorów występowały także w bibliotekach zakładowych.

Obok kłopotów lokalowych poważną przeszkodą w realizacji bieżących zadań była duża fluktuacja kadry i ogromna absencja chorobowa pracowników Biblioteki. Sfeminizowanie zawodu dawało się dotkliwie we znaki.

Wyposażenie techniczne Biblioteki było bardzo skromne, odczuwano nawet brak maszyn do pisania. Niedobory finansowe, obok trudności lokalowych, odbijały się fatalnie na polityce gromadzenia zbiorów. Analiza rocznych wpływów wykazała systematyczny spadek nabytków w latach 1986–1992, w stosunku do lat poprzednich. Krytyczny pod tym względem był rok 1992, w którym nabytki wyrażały się liczbami 3511 wol. w Bibliotece Głównej i 4134 w bibliotekach zakładowych⁹.

⁸ Archiwum WSP, Dane ze sprawozdań z działalności sieci bibliotecznej WSP w Krakowie za rok 1979. Teczka – Roczne sprawozdania opisowe sieci bibliotecznej z lat 1979–1989.

⁹ Archiwum WSP, Dane ze sprawozdań z działalności sieci biblioteki WSP w Krakowie za lata 1986–1992. Teczka – Roczne sprawozdania opisowe sieci bibliotecznej z lat 1979–1989; Dokumentacja Biblioteki Głównej za lata 1990–1992.

Z drugiej strony liczba użytkowników, liczba pozycji wypożyczonych na zewnątrz oraz udostępnionych na miejscu wykazywały stałą tendencję wzrostową (por. tabela 2).

Mimo nie sprzyjających warunków Biblioteka starała się wywiązać z zadań, które przed nią stawiano. Było to możliwe dzięki skoncentrowaniu się na udostępnianiu zbiorów. Taki manewr mógł przynieść tylko doraźne efekty, w jego wyniku użytkownicy byli zadowoleni, władze Uczelni również. Pozostawał jednak duży obszar działalności Biblioteki, kosztem którego realizowano ten „plan krótkofalowy”.

W omawianej dekadzie obserwujemy dalsze zmiany w procesie unormowań prawnych systemu bibliotecznego Uczelni, będące efektem wdrażania kolejnych ustaw o szkolnictwie wyższym¹⁰.

W grudniu 1983 r., zgodnie z Ustawą o szkolnictwie wyższym z 4 maja 1982 r. powołano Radę Biblioteczną, która zastąpiła istniejącą do 1982 r. Senacką Komisję Biblioteczną-Archiwalną. W 1984 r. został opracowany nowy „Regulamin systemu bibliotecznego-informacyjnego WSP”, który wszedł w życie w czerwcu 1985 roku¹¹ i z niewielkimi zmianami obowiązuje nadal.

Pod koniec omawianego okresu w strukturze organizacyjnej systemu bibliotecznego-informacyjnego zaistniały pewne zmiany. W 1991 r. uległa likwidacji Biblioteka Studium Wojskowego. Powstały natomiast dwie nowe biblioteki. W styczniu 1991 r. utworzono niesamodzielną Bibliotekę Katedry Pedagogiki¹², której załącznikiem był księgozbiór przekazany po emerytowanym prof. H. Smarzyńskim. Z końcem tego roku utworzono również bibliotekę samodzielną Instytutu Neofilologii, która powstała przez połączenie księgozbiorów Katedry Filologii Romańskiej, Nauczycielskiego Studium Języka Francuskiego i Nauczycielskiego Studium Języka Angielskiego¹³. Sieć bibliotek liczyła dziewięć bibliotek samodzielnych i pięć niesamodzielných.

Biblioteka w tym czasie była nadal wierna wzorom tradycyjnych księżnic. Zawsze skąpo wyposażana technicznie, była szczególnie „oporna” na wprowadzanie nowych technik bibliecznych i nowych narzędzi informacji.

¹⁰ Ustawa o szkolnictwie wyższym z 4 maja 1982 r. (Dz. U., 1982, nr 14, poz. 113) i Ustawa o szkolnictwie wyższym z 12 września 1990 r. (Dz. U., 1990 nr 65, poz. 385).

¹¹ Regulamin został zatwierdzony przez Senat Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie w dniu 25 marca 1985 r.

¹² Zarządzenie Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (Nr R-3/91) z dnia 10 stycznia 1991 r. w sprawie zmian w systemie bibliotecznoinformacyjnym Uczelni.

¹³ Zarządzenie Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (Nr R-25/91) z dnia 20 grudnia 1991 r. w sprawie zmian w systemie bibliotecznoinformacyjnym Uczelni.

Rok 1993 rozpoczął nowy etap rozwoju Biblioteki Głównej, którego przewodnim hasłem była modernizacja i komputeryzacja procesów bibliotecznych. Realizacja tego zamierzenia nie była łatwa, wymagała podjęcia wielotorowych działań oraz pokonania szeregu trudności m.in. organizacyjnych, finansowych i lokalowych. Należało też przeszkolić personel Biblioteki, który od lat pracował w oparciu o tradycyjne metody i środki.

We wstępnej fazie przygotowań poczyniono szereg kroków mających na celu modyfikację uregulowań prawnych i strukturalnych dotyczących Biblioteki Głównej i całego systemu biblioteczno-informacyjnego Uczelni:

– Wystąpiono z propozycją zmian w Statucie Uczelni, które zostały zaakceptowane przez Senat, a następnie zatwierdzone przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Zgodnie ze znowelizowanym Statutem ze struktury organizacyjnej systemu biblioteczno-informacyjnego zostało wyłączone Archiwum¹⁴. Stanowi ono samodzielną jednostkę organizacyjną Uczelni. Zmianie uległ również skład Rady Bibliotecznej¹⁵. Funkcję przewodniczącego Rady pełni każdorazowo prorektor nadzorujący działalność biblioteki, a nie dyrektor biblioteki, jak to miało miejsce do tej pory,

– Opracowano nowe „Zasady udostępniania zbiorów Biblioteki Głównej WSP”, obowiązujące od września 1993 roku¹⁶,

– Utworzono Zespół ds. Automatyzacji Biblioteki Głównej¹⁷,

– Zorganizowano nowy Oddział Czasopism i Wydawnictw Ciągłych¹⁸.

Struktura organizacyjna Biblioteki Głównej w roku akad. 1995/96 obejmuje 7 oddziałów, 1 zespół i 2 samodzielne stanowiska. Natomiast liczba bibliotek sieci, po utworzeniu w 1995 r. Biblioteki Wydziału Pedagogicznego¹⁹, wzrosła do 15 (w tym 5 bibliotek niesamodzielnych).

Od 1993 r. począwszy ulegała systematycznej poprawie sytuacja finansowa Biblioteki. Określenie budżetu w skali rocznej pozwoliło na prowadzenie racjonalnej polityki gromadzenia zbiorów i stopniowe zwiększanie zakupów.

¹⁴ Zmiany zatwierdzone w Statucie WSP w Krakowie. Załącznik do pisma Ministerstwa Edukacji Narodowej z dnia 2 grudnia 1993 r. (DNS-3-0141-121/AM/93), § 14. Zarządzenie Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (Nr 14/94) z dnia 4 października 1994 r. w sprawie zmian organizacyjnych.

¹⁵ Tamże, § 34.

¹⁶ Załącznik do Regulaminu systemu biblioteczno-informacyjnego WSP w Krakowie z dnia 30 września 1993 r. (Dokumentacja Biblioteki Głównej).

¹⁷ Zarządzenie Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (Nr 9/93) z dnia 20 lipca 1993 r. w sprawie zmian organizacyjnych w Bibliotece Głównej WSP.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ Zarządzenie Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (Nr 11/95) z dnia 31 października 1995 r. dot. utworzenia Biblioteki Wydziału Pedagogicznego.

Profil gromadzonych zbiorów nie uległ zmianie. Dążono do uzyskania kompletności w szeroko pojętej dziedzinie nauk pedagogicznych i psychologii, z pewną tendencją w kierunku tworzenia zbioru uniwersalnego.

Z końcem 1994 r. księgozbiór całego systemu bibliotecznego Uczelni wyrażał się liczbą 578 582 wol. Rozmieszczenie zbiorów w sieci, wg stanu na 31 grudnia 1994 r., przedstawia tabela 1.

Analizując dane zawarte w tabeli 1 zauważamy, że w strukturze zbiorów zdecydowanie dominują druki zwarte, a stosunkowo mały procent stanowią wydawnictwa ciągłe. Jest to jednak specyfika zbiorów wszystkich bibliotek wyższych szkół pedagogicznych w Polsce²⁰.

Tabela 1. Struktura zbiorów systemu bibliotecznego-informacyjnego w 1994 r.

Wyszczególnienie	Razem	W tym:		
		Wydawnictwa zwarte	Wydawnictwa ciągłe	Zbiory specjalne
Biblioteka Główna	364 327	335 027	25 764	3 536
Samodzielne biblioteki zakładowe	207 244	186 713	14 914	5 617
Biblioteki niesamodzielne	7 011	6 909	102	—
Ogółem	578 582	528 649	40 780	9 153

Źródło: *Sprawozdanie Biblioteki Głównej za rok 1994.*

Prace związane z komputeryzacją Biblioteki Głównej rozpoczęto w roku 1993. Skromne środki finansowe uzyskane w Ministerstwie Edukacji Narodowej i określona sytuacja bibliotek szkół wyższych Krakowa (wspólne wystąpienie do Mellon Foundation o grant na komputeryzację bibliotek) ograniczały swobodę działania i zmuszały do wypracowania uniwersalnego wariantu. Wariantu, który pozwoliłby na komputeryzację dającą efekty od zaraz, ale i umożliwiającego kontynuowanie automatyzacji w sytuacji, gdyby grant został przyznany. Mając powyższe na względzie zbudowano moduł podstawowy, pozwalający na stopniową rozbudowę zautomatyzowanego systemu bibliotecznego w miarę otrzymywania środków na ten cel. Zainstalowano sieć komputerową pracującą w oparciu o oprogramowanie Novell Netware, która początkowo posiadała 7 stacji roboczych i 1 czytnik CD ROM. Została ona zaprojektowana w sposób, który umożliwiał podłączenie w dowolnym czasie większej liczby stacji roboczych bez konieczności przebudowy. Sieć ta została podłączona do ogólnopolskiej sieci NASK oraz

²⁰ Zob. D. Konieczna, *Biblioteki wyższych szkół pedagogicznych w Polsce*, w: *Biblioteka i informacja w systemie edukacji*, red. M. Drzewiecki, Warszawa 1993, s. 32–49; *Rola i funkcje bibliotek wyższych szkół pedagogicznych w Polsce. Materiały z konferencji naukowej w Rzeszowie*, wrzesień 1988, red. Z. Sokół, Rzeszów 1992.

międzynarodowej Internet. Pozwoliło to na korzystanie z poczty elektronicznej i wgląd do katalogów elektronicznych bibliotek krajowych i zagranicznych.

W tym samym roku, w oparciu o zmodyfikowaną wersję Micro ISIS, uwzględniającą format MARC-BN, rozpoczęto budowę własnych baz danych i elektroniczne katalogowanie druków zwartych. Wprowadzono również pierwsze elektroniczne nośniki informacji. Wśród nich znalazły się bazy danych na dyskach optycznych (m.in. OCLC Education Library, Mathematical Sciences) oraz krajowe i zagraniczne bazy danych na dyskietkach. Najczęściej eksploatowaną bazą okazał się polski Przewodnik Bibliograficzny.

Kolejny rok 1994 był wyjątkowo pomyślny dla przedsięwzięć związanych z komputeryzacją biblioteki. Wspólne wystąpienie Krakowskiego Zespołu Bibliotecznego do amerykańskiej fundacji Andrew Mellon Foundation zakończyło się sukcesem. Konsorcjum bibliotek szkół wyższych otrzymało grant pozwalający na zakup zintegrowanego systemu bibliotecznego – VTLS (Virginia Tech Library System). Ponadto środki uzyskane z Uczelni pozwoliły na rozbudowę systemu. W roku 1995 w sieci komputerowej Biblioteki Głównej pracowało już 18 stacji roboczych.

Od 1993 r. począwszy, równoległe do prac związanych z komputeryzacją, prowadzono intensywne, wielostopniowe szkolenie pracowników biblioteki w zakresie obsługi komputerów. Specjalnym programem szkoleniowym objęte zostały osoby, które jako pierwsze miały rozpocząć prace przy wdrażaniu skomplikowanego systemu VTLS. Program ten prowadził Krakowski Zespół Biblioteczny w kooperacji z innymi bibliotekami krajowymi i zagranicznymi.

Już w 1992 r. wprowadzono natomiast stałą formę doskonalenia zawodowego dla pracowników całego systemu biblioteczno-informacyjnego Uczelni – cykliczne seminarium Biblioteki Głównej. W ramach seminarium założono realizację następującej tematyki:

- wprowadzenie do zagadnień komputeryzacji bibliotek,
- najnowsze trendy bibliotekarstwa światowego i krajowego oraz
- uzupełnianie wiedzy fachowej na odcinkach, w których w trakcie codziennej pracy, dostrzeżono braki.

Referentami poszczególnych spotkań seminaryjnych byli pracownicy Biblioteki oraz zaproszeni wykładowcy z kraju i zagranicy. W ciągu roku akademickiego odbywało się przeciętnie 6 do 7 wykładów²¹.

Proces komputeryzacji nie wpłynął jednak hamująco na podstawową działalność Biblioteki. Biblioteka pulsowała normalnym rytmem i wywiązywała się ze wszystkich zadań jakie stawiała przed nią Uczelnia, a zadania te systematycznie wzrastały. Wprowadzanie nowych kierunków studiów i zwiększony nabór słuchaczy na studia zaoczne zaowocowały skokowym wzrostem liczby użytkowników

²¹ Szczegółowy spis wykładów zamieszczono w sprawozdaniach z działalności systemu biblioteczno-informacyjnego WSP za lata akad. 1992/93, 1993/94, 1994/95 (Dokumentacja Biblioteki Głównej WSP w Krakowie).

Oddział Informacji Naukowej – prezentacja pierwszej
w Bibliotece Głównej encyklopedii multimedialnej na dysku optycznym, 1993

Zespół ds. Automatyzacji Biblioteki Głównej

Uroczyste otwarcie Oddziału Czasopism 1994
Od lewej: prof. F. Kiryk (Rektor), mgr T. Wildhard (Dyrektor Biblioteki Głównej),
dr P. Glanzner (Dyrektor Biblioteki Pädagogische Hochschule we Freiburg),
prof. Z. Moeszner, prof. J. Kreiner (Prorektor ds. Nauki), w głębi: członkowie Senatu

Czytelnia Czasopism Biblioteki Głównej

Biblioteki Głównej i bibliotek zakładowych. I tak, np. w 1992 r. zarejestrowano 10 972 czytelników, a w kolejnym roku liczba ich wzrosła o 2603. Dynamikę wzrostu liczby użytkowników całego systemu bibliotecznego Uczelni i usług świadczonych na ich rzecz, z uwzględnieniem wielkości księgozbioru ilustruje tabela 2.

Tabela 2. Udostępnianie księgozbioru w latach 1990–1994

Rok	Księgozbiór	Liczba czytelników	Wypożyczenia na zewnątrz	Udostępniono na miejscu	Odwiedziny
1990	560 719	10 290	190 917	117 640	63 399
1991	561 241	9 630	200 681	126 871	66 909
1992	564 785	10 972	217 111	132 252	69 268
1993	566 437	13 575	219 528	144 437	73 489
1994	578 582	13 607	217 050	148 687	74 218

Tabelę opracowano na podstawie sprawozdań dla GUS oraz sprawozdań rocznych Biblioteki Głównej za lata 1990–1994.

Przy tej okazji warto zwrócić uwagę na pewien związek przyczynowy. Z początkiem roku 1994 Czytelnię Główną wyposażono w nowoczesny kserograf. Fakt ten, obok oczywistych ułatwień dla czytelnika, wpłynął na niewielkie zmniejszenie wypożyczeń materiałów na zewnątrz (por. tab. 2).

Jak już wcześniej wspomniano, w roku 1993 zostały utworzone 2 nowe jednostki organizacyjne Biblioteki Głównej – Zespół ds. Automatyzacji oraz Oddział Czasopism i Wydawnictw Ciągłych. Dla potrzeb zespołu uzyskano pokój, w którym uprzednio zlokalizowany był kserograf. Zespół rozpoczął pracę we wrześniu 1993 r. Dla Oddziału Czasopism władze Uczelni przekazały pomieszczenia po Studium Wojskowym, znajdujące się w przyziemiu budynku głównego, o powierzchni ok. 250 m². Prace adaptacyjne zostały ukończone z początkiem roku 1994. Skromne środki otrzymane z Ministerstwa Edukacji Narodowej pozwoliły na wyposażenie czytelnicy i części magazynu. W wyniku współpracy z Deutsches Bibliotheksinstitut Biblioteka otrzymała w darze kserograf, który umieszczono w Oddziale Czasopism. Uroczyste otwarcie nowego Oddziału z udziałem Senatu, zaproszonych gości i pracowników Biblioteki odbyło się 29 września 1994 r. Czytelnia Czasopism, dysponująca 18 miejscami, od momentu uruchomienia, odnotowuje bardzo dużą frekwencję. W pierwszym roku swego funkcjonowania przyjęła 7256 czytelników i udostępniła 32 704 jednostek obliczeniowych zbiorów. Przemawia to za słusnością zorganizowania tej specjalistycznej czytelnicy.

Biblioteka Główna WSP jest biblioteką naukową, nastawioną przede wszystkim na obsługę środowiska akademickiego, ale również dostępną szerokiemu ogółowi użytkowników. Jej podstawowe zadania to gromadzenie, opracowanie,

przechowywanie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych, mające na celu stworzenie warsztatu pracy naukowej i dydaktycznej dla macierzystej Uczelni. Biblioteka współuczestniczy w procesie kształcenia młodzieży m.in. przez prowadzenie lekcji przysposobienia bibliotecznego, praktyk dla studentów bibliotekoznawstwa, organizowanie różnego rodzaju szkoleń i wystaw. Szczególne miejsce wśród prac prowadzonych przez Bibliotekę Główną zajmuje działalność informacyjno-bibliograficzna i działalność naukowo-dydaktyczna. Biblioteka dysponuje specjalistycznym, ukierunkowanym na nauki pedagogiczne, warsztatem bibliograficznym tworzonym na przestrzeni lat. Prowadzi również bieżącą dokumentację naukowej działalności Uczelni i publikacji pracowników szkoły. W oparciu o zbierane materiały redagowane są kolejne tomy bibliografii publikacji pracowników WSP. Pracownicy Biblioteki są autorami wielu publikacji naukowych.

Od dwóch lat wydawany jest również Biuletyn Informacyjny Biblioteki Głównej, zawierający zaktualizowane dane o wszystkich bibliotekach Uczelni.

Sprawne funkcjonowanie biblioteki i wypełnianie stawianych przed nią zadań zależy w znacznej mierze od liczby i kwalifikacji zawodowych personelu. Mając w pamięci fluktuację kadry w latach ubiegłych można ocenić, jak przedstawiała się struktura zatrudnienia w systemie biblioteczno-informacyjnym Uczelni w roku 1995, dysponującym 64 etatami i zatrudniającym 69 osób (tabela 3).

Tabela 3. Stan kadry bibliotecznej w 1995 r.

Stanowisko	Wykształcenie				Razem
	wyższe		średnie		
	biblioteczne	inne	biblioteczne	inne	
Starszy kustosz dyplomowany	2	2	–	–	4
Kustosz dyplomowany	–	2	–	–	2
Kustosz służby bibliotecznej	8	15	–	–	23
Starszy bibliotekarz	7	1	4	–	12
Bibliotekarz	6	6	–	1	13
Młodszy bibliotekarz	1	6	–	2	9
Starszy magazynier	2	–	–	2	4
Magazynier	–	–	–	2	2
Ogółem	26	32	4	7	69

W tabeli uwzględniono całą sieć biblioteczną, wg stanu na 31 października 1995, na podstawie dokumentacji Biblioteki.

Najliczniejszą grupę, bo aż 30% ogółu zatrudnionych, stanowią kustosze służby bibliotecznej. Jest to proporcja właściwa i niewątpliwie świadczy o stabilizacji kadry. Na podkreślenie zasługuje również fakt, że ponad 80% personelu bibliotecznego legitymuje się wykształceniem wyższym. Stosunkowo dobra jest

też proporcja bibliotekarzy dyplomowanych. Taka struktura zatrudnienia upoważnia do stwierdzenia, że jest to kadra mogąca zapewnić właściwe funkcjonowanie biblioteki naukowej. Wśród personelu biblioteki dominują osoby z długoletnim stażem zawodowym, które na stałe związały się z Biblioteką i Uczelnią. Zjawisko płynności kadry zupełnie zanikło.

Na uznanie za wkład w dzieło tworzenia Biblioteki w minionym pięćdziesięcioleciu zasługuje wielu pracowników Biblioteki Głównej i bibliotek zakładowych. Zarówno tych, którzy są jeszcze czynni zawodowo, jak i tych, którzy przeszli na zasłużoną emeryturę. Lista ich byłaby długa, dlatego też ograniczymy się jedynie do przypomnienia osób, które kierowały Biblioteką w omawianym okresie:

Mgr Irena Burkot (1 X 1978 – 6 VI 1983)

Mgr Maria Rajman (7 VI 1983 – 30 IX 1984)

Dr Marian Niziołek (1 XII 1984 – 31 VIII 1992)

Mgr Teresa Wildhardt (od 1 IX 1992)

Od 1993 r. współpraca Biblioteki z bibliotekami krajowymi i zagranicznymi uległa znacznemu ożywieniu. Była realizowana na wielu płaszczyznach, od wymiany publikacji począwszy przez opracowywanie wspólnych projektów, wymianę doświadczeń zawodowych do odbywania staży w zaprzyjaźnionych instytucjach włącznie.

W latach 1994–1995 Biblioteka Główna gościła przedstawicieli wielu zagranicznych bibliotek, m.in. dyrektora Bibliothek der Pädagogischen Hochschule w Freiburgu, kierownika służb informacyjnych Nottingham Trent University Library, dyrektorkę Bibliothèque Université de Paris XII, dyrektorkę Scottish Science Library National Library of Scotland, dyrektora Newcastle University Library. Były to krótkie, nie przekraczające tygodnia, robocze wizyty mające na celu przedyskutowanie projektów dalszej współpracy. W rezultacie pracownicy Biblioteki mogli wyjechać na staże zagraniczne do powyższych bibliotek. Program ten będzie kontynuowany w następnych latach.

Biblioteka utrzymywała ściśle kontakty z wszystkimi bibliotekami wchodzącymi w skład krakowskiego konsorcjum bibliotek VTLS, Biblioteką Główną Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz wieloma bibliotekami wyższych szkół pedagogicznych.

Pracownicy Biblioteki uczestniczyli w konferencjach dotyczących aktualnych problemów bibliotek, o zasięgu krajowym i zagranicznym.

Na przestrzeni 50 lat Biblioteka Wyższej Szkoły Pedagogicznej przekształciła się z małej biblioteki szkolnej w bibliotekę główną szkoły wyższej, współuczestniczącą w procesie kształcenia młodzieży. Uformowała się też wysoko kwalifikowana kadra bibliotekarska zdolna do prowadzenia różnorodnej działalności informacyjnej i naukowo-dydaktycznej.

Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie od początku swego istnienia realizowała model biblioteki, w której centralnym punktem zainteresowania był użytkownik i tej zasadzie pozostała wierna do dziś. Rozszerzeniu uległ zakres zbiorów i oferowanych usług. Tradycyjny warsztat bibliograficzny został wzbogacony najnowszymi elektronicznymi nośnikami informacji.

Szeroki wachlarz oferowanych zbiorów, krótki czas realizacji zamówień sprawiły, że z Biblioteki korzystają chętnie nie tylko pracownicy i studenci macierzystej Uczelni. Biblioteka ugruntowała swoją pozycję w środowisku naukowym Krakowa i zyskała opinię biblioteki przyjaznej użytkownikowi.